

СОЦИАЛНО

Надежда Дерменджиева: Да си феминистка тук е най-вече вълнуващо!

от БЕЛОСЛАВА ДИМИТРОВА ПРЕДИ 9 МЕСЕЦА | 4 КОМЕНТАРА

Facebook Twitter Email

Който познава Надежда, е наясно, че това е човек с кауза. Винаги се отпламените ѝ защити в най-обикновени житейски ситуации до това, че целият ѝ образователен и професионален път е насочен към джендър въпроси и феминизъм от 2009-а насам.

Но най-добрият усещане, което тази млада жена носи в себе си, е че можеш и исках да ѝ имаш доверие. Нещо, което днес все по-малко на се случва. Надежда вижда проблема, защото точно срещу него и вече знае как да го реши.

Родена е в София. Завършила магистратури по Теоретично писане и История на жените и половете в СУ, Съв. Климент Охридски, Докторант по Философия в ИИОЗ при БАН. Активистка за човешки права, работи в НПО, пише статии, поезия и проза. Има издадени разкази, стихотворения, както и книга „Без упойка“ – сборник с разкази на хора, преживели насилие.

Какво те накара да превърнеш личната си кауза в работа?

Личната ми кауза, борбата с домашното насилие, е свързана до голяма степен и с личните ми преживявания на дете, чиито очи са виждали не един и два скандала. Не мога да кажа, че изцяло това е причината да работя в неправителствения сектор и в организация, която се занимава с женски права, нито че има някаква конкретна причина.

Но със сигурност мога да кажа, че се влюбих в първата си магистратура „История на жените и половете“ в СУ, в която попаднах изключително случайно, но която ми даде съвсем различна гледна точка за живота и за историята, в която сякаш жените все още липсват. Сякаш от там съвсем естествено личният, академичният и професионалният ми живот се сляха и днес се занимавам с феминизъм и в работата си като директор на [Български фонд за жените](#) и като докторант в сферата на феминистката философия.

Как се стигна до това да оглавиш фонда?

Започнах да работя в Български фонд за жените през 2011 г. – тогава като координатор. Още от първия ден си мечтаех да стана директор, но знаех, че не съм готова – още бях в началото на магистратурата си, нямаш опит в неправителствения сектор и не бях достатъчно уверена в себе си.

В началото на 2015 г. ми се обадиха с предложение да се върна и да оглавя фонда. Отне ми около три месеца да кажа „да“. За решението ми допринесоха много фактори, както положителни, така и отрицателни, но най-вече фактът, че осъзнах, че **никога няма да бъда толкова готова**, колкото ми се иска и че може и да нямам втори шанс.

Казват, че тук на Балканите феминизъм няма? Ти как мислиш, че влияе локалното?

Мисля, че феминизмът на Балканите е различен от западния феминизъм, но женски движения винаги е имало, а днес във всички балкански държави има много силни и добре работещи женски организации. В България, например, през 1901 г. е създаден Български женски съюз, който тогава обединява 27 местни женски организации. Благодарение на усилията на съюза, както и на други организации, които се раждат след неговото основаване, **Българските жени си извоюват право на висше образование, а след това и на глас**.

Всичко това се случва малко преди т.нар. Първа вълна на феминизма или годините след Първата световна война. Днес можем да четем за първа и втора вълна на феминизма, теории за третата вълна на феминизма, както и за постфеминизъм и тех феминизъм, защото изследванията на „женския въпрос“, наречени още джендър изследвания, са много силни на Запад (Америка и Англия особено).

В България подобни изследвания се правят не много отдавна и от тесен кръг хора. Не на последно място, **успехът за равенство и равнопоставеност както и за „ненужда“ от правене на джендър изследвания е наследено по време на комунизма**, когато привидно жените и мъжете са били равни, с малката разлика, че жените просто поемат двоен товар – работата им за обществото не отменя домашните им задължения.

Какво е да си феминистка в България? Доколко това движение има глас и роля през годините у нас?

Феминисткото движение в България може да се раздели на няколко исторически етапа: от 1850-те години до Освобождението, когато жените се борят за право на образование; от 1878 г. до 1940-те, когато се води борба за достъп до висше образование, право на глас, право на практикуване на определени професии и т.н.; след петдесетгодишното прекъсване идва периодът на 90-те години и нататък, когато се създават джендър организации, борещи се с преодоляване на стереотипите, премахване на насилието над жени и домашното насилие, равно заплащане и т.н.

Повечето от борбите на джендър организациите се водят и днес, но със сигурност мога да кажа, че промяна има – има **Закон за защита от домашно насилие**, надявам се скоро да се приеме **Закон за равнопоставеност** на жените и мъжете. Ратифициране на т.нар. Истанбулска конвенция е от изключителна важност за България; бизнесът говори за инвестиция в жените; медиите са все по-чувствителни към темата и т.н.

В този смисъл, да си феминистка в България е най-вече външващо. Дебело подчертавам, че **феминизъм означава социално, икономическо и политическо равнопоставяне на жени и мъже**. Обяснено по този простичък начин, феминизмът намира все повече симпатизанти, а аз намирам все повече приятели.

Къде се крият най-дълбоките проблеми в нашето общество по отношение на равнопоставеност?

Най-дълбоките проблеми са стереотипите и джендър ролите, т.е. как „трябва“ да се държат мъжете и жените. Абсурдно е, но и днес има хора, които вярват, че жената трябва да е домачинка и че ако не е майка, не се е реализирала в живота; че за мъжа е сравно да бъде емоционален; че жените не ги бива в математиката, а мъжете по литература и т.н.

Тези схващания, освен, че товарът и мъжете и жените с незаслужен товар, са причина за съществуващото насилие, за неравното заплащане, за изцяло феминизирани сектори, както и за **сектори, в които почти няма жени (например ИКТ)**, и за това, че мъжете не могат да си вземат отпуск по бащинство за повече от 2 седмици. Тук също искам да подчертая нещо – каквито и закони да бъдат приети, ако няма работа за промяна на нагласите, то културата ще надделее над правото. Джендър образованието е едно такова решение.

Какви първи стъпки си подходящи по отношение на най-основните проблеми?

Тази и следващата година ще работим по две основни теми – работа с млади хора за преодоляване на стереотипите и премахване на насилието над жени и домашното насилие.

През 2009 г. Български фонд за жените създаде **13 младежки клуба по равнопоставеност в 13 български града**. Със сигурност мога да кажа, че това е една от най-успешните ни програми и искам да започнем работа по нея отново, като увеличим броя на клубовете.

Надявам се, че ще успеем да наберем достатъчно средства, за да отворим 20 клуба, в които момичета и момчета се събират два пъти месечно и с помощта на професионален модератор, обучен от нас, да говорят за джендър стереотипи, за насилието, за своите проблеми и взаимно да си помагат да се справят с тях.

Що се отнася до насилието, със сигурност ще направим кампания, с която да **променим образа на жертвата** като виновна за трагедията, която ѝ е причинена и ще поставим във фокуса на вниманието насилника, който до този момент сякаш е винаги скрит от нашите очи и е нещо имажинерно, като болест или вирус.

Как според теб трябва да се промени законодателната рамка, за да се види истински напредък?

За съжаление, не съм юрист, но със сигурност мога да кажа, че колкото по-бързо бъде приет Закон за равнопоставеност на мъжете и жените, толкова по-добре. Осъществяването и ратифицирането на Истанбулската конвенция (конвенция на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие), като искам да кажа, че **България е една от двете страни в Съвета на Европа, които още не са подписали този документ**. Със сигурност могат да се предприемат и насърчителни мерки за спазване на вече съществуващи закони и наредби.

Трябва ли да има квоти за жени в бизнеса и политиката?

За мен квотите са изключително полезен инструмент за по-бързо постигане на равнопоставеност на половете. Много е важно да се отбележи, че квотите не са само за жени, но и за мъже и техния по-лесен достъп до феминизирани сектори (например образованието). Квотите са (вероятно временно) средство за гарантиране на равнопоставеност на мъже и жени в политиката и бизнеса, а равнопоставеността е гаранция за джендър сензитивни политики.

Казано просто, при „правене“ на политики, **жените ще мислят за нуждите на жените, мъжете за нуждите на мъжете**. Темата обикновено среща голяма съпротива, но притеснителното за мен е нивото, на което се води дебатът „за и против“ квотите, както и използваните аргументи срещу въвеждането им, което е **силен сигнал за непознаването на темата от голяма част от широката аудитория**.

Какви са размерите на домашното насилие годишно?

В глобален план, по данни на ООН и Световната здравна организация, една от всеки три жени е или ще бъде жертва на насилие. В Европа цифрите са: всяка пета жена е жертва на физическо насилие и на ден 7 жени умират от домашно насилие. **В България всяка четвърта жена е жертва на насилие**, като неофициалните статистики са дори по-фронтални и се говори за всяка трета и дори всяка втора. Миналата година „Ройтерс“ цитира изследване, според което **домашното насилие струва на света 8 трилиона долара годишно**. Тук е моментът да кажа, че домашното насилие не е личен проблем, а изключително сериозен проблем на цялото ни общество, който освен всичко друго, пряко вървя в джоба ни.

Как виждаш развитието на фонда в следващите години?

Български фонд за жените е единствената неправителствена организация, която подпомага финансово малки организации, работещи за женски права и равнопоставеност на половете в България, които нямат достъп до финансиране. Надявам се все по-активно и успешно да работим с тези организации, като по този начин развиваме и женското движение.

Ключовото през следващата година е да си осигурим финансова стабилност и организационна устойчивост, за да можем да реализираме всички програми и инициативи, които сме планирали.